

TR32 BÖLGESİNİN ISIC REV3 FASILLARI BAZINDA İHRACATININ KUR VE FİYAT DALGALANMALARINA HASSASİYETİ

Mehmet AYDINER*

Özet:

Türkiye’de özellikle AB üyelik müzakereleri sürecinde bölgesel politikalar önem kazanmıştır ancak bu politikaların oluşturulmasına ve uygulanmasına katkı verecek Türkiye’nin İBBS bölgeleri üzerine yapılmış çalışma sayısı oldukça azdır. Bölgeler üzerine ekonomik ve sosyal konularda araştırmalara ihtiyaç bulunmaktadır. Bu çalışma bölgesel ekonomiler için önemli bir faaliyet olan ihracatı ele almakta, bu kapsamda kur ve fiyat dalgalanmalarının İBBS TR32 bölgesinin ISIC REV3 fasılları bazındaki ihracatına olan etkisini araştırmaktır. Aydın, Denizli ve Muğla illerinden oluşan bölgenin en çok ihracat yaptığı 8 fasıldaki ihracatı Dolar kuru ve Euro kuru bazında ayrı ayrı incelenmiştir. Çalışma bölgenin 2002-2014 yılları arasında çeyrek dönemlerdeki ihracat verilerini kullanmıştır. Ulaşılan sonuçlara göre; kur dalgalanması bölgenin fasıllar bazındaki ihracatı için belirleyici faktör değildir. Fiyat dalgalanmaları bölgenin ihracatı etkilemektedir. Fiyat düşüşleri tüm fasıllar bazındaki ihracatı artırırken fiyat yükselmesi ihracatı azaltmaktadır. Dayanaklı tüketim malları ve gıda sanayi ihracatının fiyat hassasiyeti diğer fasıllara göre daha yüksektir. Tüm fasıllar için bireysel etkiler anlamlıdır.

Anahtar Kelimeler:TR32 Bölgesi, ISIC Fasılları, Kur, Fiyat Dalgalanması, İhracat,
JEL Kodu: F10, F14, F17

THE SENSIVITY OF TR32 REGION’S ISIC REV3 CHAPTERS BASIS EXPORT DEMAND TO EXCHANGE RATE AND PRICE VOLATILITY

Abstract:

Regional policies became more important in recent years especially in the course of EU membership negotiations of Turkey. But there exist very few academic researches on regions and regional economic, social issues in Turkey. That’s why the country needs more studies on these subjects. In this context, the purpose of this study is to investigate effect of exchange rate and price volatility on TR32 Region’s ISIC REV3 chapters basis exports. The study uses quarterly export data of the region between 2002-2014. The findings suggest that price volatility affects the ISIC REV3 chapters basis export volume of the region. Exchange rate volatility does not have influence on the export volumes. Durable goods and food export have greater price sensitivity than other goods. For all chapters, individual effects of providences are statistically significant.

Keywords : TR32 Region, ISIC Chapters, Exchange Rate Volatility, Price Volatility, Export,
JEL Codes: F10, F14, F17

*Gümrük ve Ticaret Uzmanı, Gümrük ve Ticaret Bakanlığı-Ankara, mehmetaydiner@yahoo.com

1. Giriş

Kur ve fiyat oynaklıkları ihracat hacmini etkileyen ana faktörlerdendir. Özellikle kur oynaklığının artması ihracatçılar için belirsizliği dolayısıyla riski artırmaktadır. Ani ve sık kur değişiklikleri ihraç ürünlerinin göreceli fiyatlarını değiştirerek uluslararası rekabette fiyat avantajı veya dezavantajı ortaya çıkarabilmektedir.

Kur oynaklığının ihracatı ne yönde etkilediği konusunda temel bir görüş birliği bulunmamaktadır. Sukar (2001) gibi çalışmalar kur oynaklığının artmasının ihracatı artıracakını ileri sürerken Arize (1995) gibi çalışmalar da ihracatı azaltacağını bildirmiştir. Kur oynaklığının dış ticarete etkisi değişik ülkeler için değişik dönemler için incelenmiş ve bu araştırmalar halen devam etmektedir.

Kur oynaklığının dış ticarete özellikle ihracata etkisi Türkiye üzerine yapılan çok sayıda ele alınmıştır. Bu çalışmalar değişik periyotlar için genellikle toplam ihracatı konu edinmiştir. Sektörlere göre yapılan çalışma sayısı oldukça az olduğu gibi illerin veya bölgelerin ihracatı üzerine yapılan çalışma hemen hem yok gibidir. Bu çalışmada kur ve fiyat dalgalanmalarının Aydın, Denizli ve Muğla illerinden oluşan TR32 bölgesinin ISIC REV3 sınıflama fasılları bazındaki toplam ihracatına etkisi araştırılmaktadır. Çalışma bölgenin ihracatı hem Euro kuru hem de Dolar kuru bazında ele alınmıştır.

Uluslararası ticarete eşyalar hem ticaretin istatistiki kayıtlarının tutulabilmesi hem de dış ticaret politikalarının uygulanabilmesi için değişik kriterler kullanılarak sınıflandırılmaktadır. Bu kriterlerden biri Armonize Mal Tanımı ve Kodlama Sistemi diğeri ise ISIC Rev. 3.1 (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities) Tüm Ekonomik Faaliyetlerin Uluslararası Standart Sanayi Sınıflaması sistemidir. Bu sistem Birleşmiş Milletler tarafından, ekonomik faaliyetlerin daha geniş analizlerini kapsayan istatistiki çalışmalarda merkezi bir sınıflama olarak kullanılması ve uluslararası olarak ilgili verilerin karşılaştırmasının yapılabilmesini sağlayan bir araç olması için hazırlanmıştır.

ISIC'nin amacı, ulusal sınıflamaların yerini almak, ulusal istatistiklerin uluslararası alanda karşılaştırılabilmesi için bir çerçeve oluşturmaktır. ISIC, tüm ekonomik sektörleri kapsayan bir faaliyet sınıflamasıdır. Standart bir ekonomik faaliyet sınıflaması, birimlerin yürüttükleri faaliyetlere göre sınıflandırılabilmeleri amacıyla oluşturulmuştur. ISIC kategorileri, en ayrıntılı (sınıf) düzeyinde, istatistiksel birimler içinde tanımlanan faaliyetlerin, çoğu ülkedeki alışlagelmiş kombinasyonlarına göre betimlenmiştir. Sınıflamanın daha geniş seviyeleri olan grup ve bölümler, istatistiksel birimleri karakter, teknoloji, organizasyon ve üretim finansmanına göre bir araya getirirler. ISIC'nin nüfus, üretim, istihdam, gayrisafi yurt içi üretim ve diğer ekonomik faaliyet alanlarındaki ekonomik faaliyet türüne göre verilerin sınıflanmasında, ulusal ve uluslararası kullanımı yaygınlaşmıştır. Sınıflamanın yapısı şu şekildedir.

Tablo 1: ISIC REV3 Seviye 1

A - Tarım ve Ormancılık
B - Balıkçılık
C - Madencilik ve Taş Ocakçılığı
D - İmalat Sanayi

E - Elektrik, Gaz ve Su

G - Toptan ve Perakende Ticaret

Tablo 2: ISIC REV3 Seviye 2

01 - Tarım Ve Hayvancılık	26 - Metalik Olmayan Diğer Mineral Ürünler
02 - Ormancılık Ve Tomrukçuluk	27 - Ana Metal Sanayi
05 - Balıkçılık	28 - Metal Eşya Sanayi (Makine Ve Teçhizatı Hariç)
10 - Maden Kömürü, Linyit Ve Tur.	29 - Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine Ve Teçh
11 - Ham Petrol Ve Doğalgaz	30 - Büro, Muhasebe Ve Bilgi İşleme Makinaları
12 - Uranyum Ve Toryum Cevherleri	31 - Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makin
13 - Metal Cevherleri	32 - Radyo, Televizyon, Haberleşme Teçhizatı Ve Cih
14 - Taş Ocakçılığı Ve Diğer Madencilik	33 - Tıbbi Aletler; Hassas Optik Aletler Ve Saat
15 - Gıda Ürünleri Ve İçecek	34 - Motorlu Kara Taşıtı Ve Römorklar
16 - Tütün Ürünleri	35 - Diğer Ulaşım Araçları
17 - Tekstil Ürünleri	36 - Mobilya Ve Başka Yerde Sınıflandırılmamış
18 - Giyim Eşyası	37 - Atık Ve Hurdaların Yeniden Değerlendirilmesi
19 - Tabaklanmış Deri, Bavul, El Çantası, Saracıye	40 - Elektrik, Gaz Ve Su
20 - Ağaç Ve Mantar Ürünleri (Mobilya Hariç); Hasır	51 - Atık Ve Hurdalar
21 - Kağıt Ve Kağıt Ürünleri	74 - Diğer İş Faaliyetleri
22 - Basım Ve Yayım; Plak, Kaset Vb.	92 - Eğlence, Kültür Ve Sporla İlgili Faaliyetler
23 - Kok Kömürü, Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri	93 - Diğer Hizmet Faaliyetleri
24 - Kimyasal Madde Ve Ürünler	99 - Gizli Veri
25 - Plastik Ve Kauçuk Ürünleri	

2. Literatür

Kur oynaklığının ihracata etkisi konusunda değişik ülkeler üzerine yapılmış çalışmalar karışık sonuçlar vermiştir. Bazı çalışmalar döviz kuru dalgalanmaları ile dış ticaret hacmi arasında pozitif ilişki bulurken, bazı çalışmalar negatif yönlü ilişki olduğunu göstermektedir. Bu çalışmaların yanında, döviz kuru dalgalanmaları ile dış ticaret hacmi arasında bir ilişki olmadığını ileri süren çalışmalar da bulunmaktadır.

Kenen (1986) Japonya, İngiltere, ABD, Almanya, Fransa'daki kısa dönemde reel döviz kurundaki oynaklıklarının ticaret hacmi üzerindeki etkisinin incelemiştir. Sonuçlar dalgalanmaya maruz kalma düzeylerinin ve etkilerinin ülkeler arasında farklılaştığını ve genel olarak dalgalanmanın uluslararası ticaret hacmini durgunlaştırdığı göstermiştir. Arize (1995) döviz kurlarındaki oynaklığın G-7 ülkelerinin her birinde ihracat hacmi üzerinde istatistiksel olarak anlamlı negatif etkiye sahip olduğunu, dalgalanmaların dış ticaret hacmini düşürücü bir etkiye sahip olduğunu bulmuştur. Döviz kuru dalgalanmaları ile dış ticaret arasında pozitif ilişki olduğunu ileri süren çalışmalardan, Sukar (2001) döviz kuru dalgalanmalarının ABD dış ticaretine etkisini araştırmış ve ihracat hacmi ile dış ticaret geliri ve döviz kuru belirsizliği arasında pozitif bir ilişki tespit etmiştir

Kur dalgalanmalarının dış ticarete olumlu veya olumsuz bir etkisinin olmadığını bildiren çalışmalar da bulunmaktadır. Gotur (1985) döviz kuru oynaklığı ile dış ticaret hacmi arasında bir anlamlı ilişki olmadığını belirtirken, Aristotelous (2001) İngiltere'nin Amerika'ya olan ihracatı üzerine yaptığı çalışmada döviz kuru oynaklığının ihracat üzerinde etkili olmadığını sonucuna ulaşmıştır..

Türkiye üzerine yapılan çalışmalardan, Vergil (2002) reel döviz kuru dalgalanmalarının reel ihracat üzerinde anlamlı negatif etkiye, Öztürk (2002) de döviz kurundaki belirsizliğin artmasının Türkiye'nin ihracat talebi üzerinde negatif etkisi olduğu tespit etmiştir. Kasman (2003) döviz kuru oynaklıklarının ihracat düzeyinin belirlenmesinde önemli bir değişken olduğu, döviz kuru oynaklıklarının hem kısa hem de uzun dönemde toplam ihracatı negatif olarak etkilediği sonucuna varmıştır.

Doğanlar (2002) 1981-1994 dönemi incelenen çalışmada, döviz kuru oynaklığının reel ihracatı azalttığı, Saatçioğlu (2004) Türkiye'de döviz kuru belirsizliğinin hem uzun dönemde hem de kısa dönemde ihracatı olumsuz etkilediği bildirmiştir..

Tarı (2009) Türkiye'de döviz kuru belirsizliği ve ihracat hacmi arasındaki ilişkiyi araştırmış ve döviz kuru belirsizliği uzun dönemde ihracat hacmini negatif etkilerken kısa dönemde döviz kuru belirsizliğinin ihracat hacmi üzerinde etkiye sahip olmadığını tespit etmiştir. Güloğlu (2008) döviz kuru oynaklığı, ihracat ve kur rejimleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmasında, yüksek oynaklığın olduğu dönemlerde ihracat performansının düşük olduğunu, düşük oynaklığın olduğu dönemlerde ise ihracat performansının yüksek olduğunu göstermiştir.

3. Veri

Bu çalışmada 2000-2014 yılları için çeyrek dönemdeki TR32 Bölgesinin ihracatı (EX), bu dönemdeki kur (ER) ve ihracat fiyatları (P) kullanılmıştır. Veriler TÜİK, TCMB'den alınmıştır. Çalışmada REV3 sınıflamasındaki gruptan her üç ilin anlamlı ihracatının bulunduğu fasıllar incelenmiştir.

2000--2014 dönemine ait Euro ve Dolar kuru verileri kullanılarak kur oynaklığı (V) serisi kur oynaklığı GARCH(1,1) modeli ile tahmin edilmiştir. Model seçiminde AIC kriteri kullanılmış ve en küçük AIC değeri olan model seçilmiştir. Tahmin ve model seçimi bu çalışmanın ana konusu olmadığından detayları bu çalışmanın dışında bırakılmıştır.

TR32 Bölgesindeki illerin 2014 yılına ait ISIC REV3 fasılları bazındaki ihracatı Tablo.1'de verilmiştir. Bu iller arasında en çok ihracat yapan il Denizli'dir. Sektörel olarak değişik fasıllarda farklı illerde yoğunlaşmanın olduğu görülmektedir. Tarım ihracatında Aydın ili il sırayı alırken tekstil ürünleri ihracatında Denizli ilk sıradadır.

Tablo 3: TR32 Bölgesi Fasıllara Göre İhracat (Milyon \$ -2014)

ISIC	ISIC adı	AYDIN		DENİZLİ		MUĞLA	
		Dolar	Euro	Dolar	Euro	Dolar	Euro
1	Tarım ve hayvancılık	110.960	85.670	39.424	29.820	29.660	22.305
2	Ormanlık ve tomrukçuluk	0.003	0.002	0.002	0.002	0	0
5	Balıkçılık	0	0	5.151	3.824	134.686	101.385
10	Maden kömürü , linyit ve turb	0	0	0.002	0.001	0	0
13	Metal cevherleri	0	0	2.804	2.057	0	0
14	Taş ocakçılığı madencilik	100.234	75.087	56.984	42.841	37.918	28.443
15	Gıda ürünleri ve içecek	95.057	71.746	68.587	51.773	64.180	48.465
17	Tekstil ürünleri	28.105	21.223	921.198	693.513	1.931	1.442
18	Giyim eşyası	60.404	45.433	373.374	280.807	0.874	0.644
19	Dabaklanmış deri, bavul, el	0.328	0.243	2.905	2.187	0.251	0.186
20	Ağaç ve mantar ürünleri	0.152	0.118	0.591	0.441	0.351	0.256
21	Kağıt ve kağıt ürünleri	2.458	1.852	5.868	4.409	0.150	0.112
22	Basım ve yayım; plak, kaset	0.427	0.323	0.229	0.172	0.007	0.005
23	Kök kömürü, rafine edilmiş pe	0.003	0.003	4.518	3.430	0.001	0.000

24	Kimyasal madde ve ürünler	32.248	24.281	19.515	14.697	0.058	0.042
25	Plastik ve kauçuk ürünleri	0.992	0.750	10.730	8.086	1.824	1.357
26	Metalik olmayan diğer minera	6.653	5.044	172.921	130.205	23.163	17.444
27	Ana metal sanayi	10.442	7.821	527.238	395.791	2.323	1.704
28	Metal eşya sanayi (makine ve.	20.798	15.767	205.400	153.286	4.489	3.382
29	Başka yerde sınıflandırılmamı	203.117	152.313	33.484	25.282	4.870	3.682
30	Büro, muhasebe ve bilgi işlem	0.586	0.438	0.121	0.090	0.019	0.013
31	Başka yerde sınıflandırılmamı	6.417	4.832	333.949	251.053	0.167	0.124
32	Radyo, televizyon, haberleşme	0.010	0.007	0.231	0.176	0.088	0.064
33	Tıbbi aletler; hassas optik alet	0.194	0.145	0.445	0.331	0.033	0.024
34	Motorlu kara taşıtı ve römör	59.699	44.978	8.109	6.113	1.634	1.228
35	Diğer ulaşım araçları	0.263	0.206	0.159	0.116	23.13	17.569
36	Mobilya ve başka yerde sınıf	4.819	3.618	20.853	15.619	11.00	8.290
40	Elektrik, gaz ve su	0	00	0.001	0.000	0	0
51	Atık ve hurdalar	0.203	0.154	0.687	0.527	0.004	0.003
92	Eğlence, kültür ve spor	0	0	0.000	0.000	0.030	0.021
Toplam		744.570	562.055	2815.481	2116.650	342.858	258.204

Kaynak: TÜİK

4. Metodoloji

TR32 bölgesinin ihracatının kur ve fiyat dalgalanmalarına olan duyarlılığı Bireysel Etkili Panel Veri yöntemi ile araştırılmıştır. Çalışmada Eviews programı kullanılmıştır.

Panel Veri Regresyon Modeli:

$$EX_{it} = \mu_i + \alpha_1 P_{t-1} + \alpha_2 V_{it-1} + \varepsilon_{it}$$

EX_{it} : Türkiye'nin i ülkesine ihracatı Logaritması

P_{t-1} : Türkiye İhraç Fiyatları / Dünya İhraç Fiyatları

V_{it-1} : Kur dalgalanması GARCH (1,1) Kalıntı Serisini ifade eder.

5. Bulgular

5.1. Toplam İhracat

TR32 Bölgesinin hem Dolar kuru bazında hem de Euro kuru bazındaki toplam ihracatı kur dalgalanmalarından etkilenmemektedir. Fiyat dalgalanmaları bölgenin ihracatını etkilemektedir. Buna ilk bakışta kurun oynaklığının değil, kur değerindeki değişikliklerin ihracatı etkilediği söylenebilir. Fiyat değişikliği aynı zamanda rekabet, talep, arza bağlı olarak yapılan fiyat artırımını veya indirimi sonucunda da değişebilmektedir. Genel toplam ihracat için bazı çalışmalarda ulaşılan kur dalgalanmalarının ihracatı etkileyen baskın faktör olmadığı. ithalatçı ülke gelirlerinin Türkiye'nin ihracatında belirleyici baskın faktör olduğu yönündeki sonuçları da doğrulamaktadır.

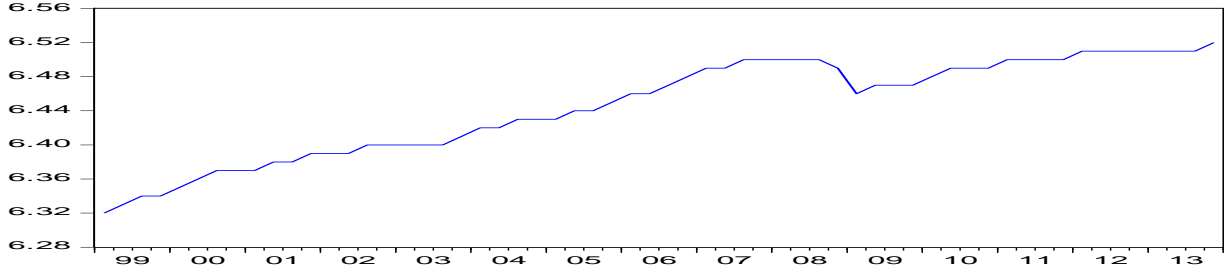
Tablo 4 :TR32 Bölgesi Toplam İhracatı

Değişken	DOLAR KURU	EURO KURU
----------	------------	-----------

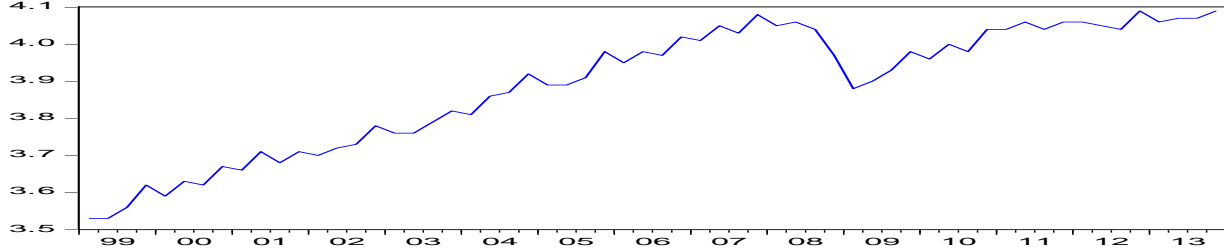
	Katsayı	P-Değeri	Katsayı	P-Değeri
Fiyat	-1.803392	0.0000	-1.848784	0.0000
Dalga	-29.69222	0.0681	-9.762900	0.0936
Aydın	9.244702	0.0000	9.085764	0.0000
Denizli	9.862845	0.0000	9.703907	0.0000
Muğla	8.800831	0.0000	8.641892	0.0000

Nitekim aşağıdaki grafiklerde Türkiye'nin Avrupa Birliğine olan ihracatı ve Birliğin GSYMH yıllara göre akışından görüldüğü üzere Türkiye'nin ihracatı ithalatçı ülkelerin gelir değişikliklerinden oldukça etkilenmektedir. 2008 -2011 arasındaki kriz döneminde ülkelerin gelirinin düşmesi Türkiye'den olan ithalatında belirgin şekilde düşmesine sebep olmuştur.

Grafik 1: AB Üyesi Ülkelerin GSYMH Log (1999-2013)

Grafik 2: Türkiye'nin AB Ülkelerine İhracatı Log (1999-2013)

5.2. Tarım ve Hayvancılık İhracatı

Tarım ve hayvancılık sektörünün ihracatı kur oynaklığından etkilenmezken fiyat dalgalanmalarından etkilenmektedir. İhraç fiyatının düşmesi bölgenin ihracatı artırmaktadır. İller için bireysel etkiler anlamlıdır. Beklendiği gibi bu fasıl için en yüksek bireysel etki Aydın ilindedir.

Tablo 5. ISIC 1-Tarım ve Hayvancılık İhracatı

Değişken	DOLAR KURU		EURO KURU	
	Katsayı	P-Değeri	Katsayı	P-Değeri
Fiyat	-2.345254	0.0000	-2.008824	0.0000
Dalga	-3.345141	0.3038	-3.054960	0.3356
Aydın	8.095463	0.0000	7.818530	0.0000
Denizli	7.832026	0.0000	7.555261	0.0000
Muğla	7.706957	0.0000	7.430059	0.0000
	R ² :	Düz.R ² :	R ² :	Düz.R ² :

5.3. Gıda ve İçecek İhracatı

Bölgenin gıda sektörünün ihracatı fiyat düşüşlerinden olumlu etkilenmektedir. Fiyatlardaki düşüş ihracatı artırırken kurdaki oynaklığın yükselmesi ihracatı etkilememektedir. Tüm iller için bireysel etki hem istatistiki hem de ekonomik olarak anlamlıdır. Aydın ilinin bireysel etkisi diğer illerden fazladır.

Tablo 6. ISIC 15- Gıda ve İçecek İhracatı

Değişken	DOLAR KURU		EURO KURU	
	Katsayı	P-Değeri	Katsayı	P-Değeri
Fiyat	-3.914853	0.0000	-3.583841	0.0000
Dalga	-3.353233	0.3327	-3.030580	0.3712
Aydın	9.104011	0.0000	8.829532	0.0000
Denizli	8.781074	0.0000	8.506453	0.0000
Muğla	8.560342	0.0000	8.285760	0.0000
	R ² :	Düz.R ² :	R ² :	Düz.R ² :

0.664863

5.4. Tekstil Ürünleri İhracatı

0.664863

Tekstil ürünleri ihracatı kur oynaklığından etkilenmezken Bölgenin tekstil ürünleri ihracatı göreceli fiyat oranı düştüğünde artmaktadır. İllerin bireysel etkileri istatistiki olarak anlamlı olup en yüksek etki beklendiği gibi Denizli ilindedir.

Tablo 7. ISIC 17- Tekstil Ürünleri İhracatı

Değişken	DOLAR KURU		EURO KURU	
	Katsayı	P-Değeri	Katsayı	P-Değeri
Fiyat	-0.890392	0.0019	-0.711517	0.0002
Dalga	2.116252	0.5890	-2.575543	0.3211
Aydın	7.488268	0.0000	7.357381	0.0000
Denizli	8.554868	0.0000	8.478122	0.0000
Muğla	5.813889	0.0000	5.670218	0.0000

5.5. Giyim Eşyası İhracatı

Giyim eşyası ihracatı fiyat dalgalanmalarından etkilenirken kur dalgalanmalarından etkilenmemektedir. Bireysel etkiler anlamlıdır. Denizli ili bu fasıl için de en yüksek bireysel etkiye sahiptir.

Tablo 8. ISIC 18- Giyim Eşyası İhracatı

Değişken	DOLAR KURU		EURO KURU	
	Katsayı	P-Değeri	Katsayı	P-Değeri
Fiyat	-0.337209	0.0488	-0.007122	0.0459
Dalga	0.402376	0.8645	0.758385	0.7430
Aydın	7.283535	0.0000	7.008772	0.0000
Denizli	8.109221	0.0000	7.834564	0.0000
Muğla	5.396280	0.0000	5.121976	0.0000

5.6. Kimyasal Maddeler İhracatı

Bölgenin kimyasal madde ihracatı kur dalgalanmalarından etkilenmezken fiyat değişikliklerinden etkilenmektedir. İhraç fiyatının dünya ihraç fiyatına göre düşmesi ihracatı

artırmaktadır. Bölgenin en çok kimyasal ihracatçısı olan Denizli en yüksek bireysel etkiye sahiptir.

Tablo 9. ISIC 24- Kimyasal Maddeler İhracatı

Değişken	DOLAR KURU		EURO KURU	
	Katsayı	P-Değeri	Katsayı	P-Değeri
Fiyat	-4.150233	0.0000	-4.050233	0.0000
Dalga	-2.892611	0.6153	-2.692611	0.6155
Aydın	8.388865	0.0000	8.267565	0.0000
Denizli	8.511294	0.0000	8.416294	0.0000
Muğla	5.936833	0.0000	5.967833	0.0000

5.7. Plastik ve Kauçuk İhracatı

Fiyat dalgalanmasının etkili olduğu bu faslın ihracatı kur dalgalanmalarından etkilenmemektedir. Bireysel etkiler anlamlı olup Denizli en yüksek bireysel etkiye sahiptir.

Tablo 10. ISIC 25- Plastik ve Kauçuk İhracatı

Değişken	DOLAR KURU		EURO KURU	
	Katsayı	P-Değeri	Katsayı	P-Değeri
Fiyat	-4.535792	0.0000	-4.192893	0.0000
Dalga	-5.672867	0.2994	-5.314639	0.3245
Aydın	7.161544	0.0000	6.880675	0.0000
Denizli	8.341027	0.0000	8.060018	0.0000
Muğla	7.100590	0.0000	6.821495	0.0000

5.8. Metalik Olmayan Diğer Mineral İhracatı

Metalik olmayan diğer mineral ihracatı fiyat düştüğünde artmakta, aksi durumda düşmektedir. Kur dalgalanmasının bu fasıldaki ihracata bir etkisi yoktur. Bireysel etkiler anlamlıdır.

Tablo 11. ISIC 26- Metalik Olmayan Diğer Mineral İhracatı

Değişken	DOLAR KURU		EURO KURU	
	Katsayı	P-Değeri	Katsayı	P-Değeri
Fiyat	-0.334205	0.0168	-0.004390	0.0026
Dalga	-1.745134	0.3638	-1.398010	0.4309
Aydın	6.450151	0.0000	6.175747	0.0000
Denizli	7.611274	0.0000	7.336919	0.0000
Muğla	6.786340	0.0000	6.511999	0.0000

5.9. Ana Metal Sanayi İhracatı

Ana Metal Sanayi ihracatı fiyat dalgalanmalarından oldukça etkilenmektedir. Fiyat düşüşleri bu faslın ihracatını diğer fasıllara göre daha çok artırmaktadır. Kur dalgalanmasının bir etkisi bulunmamaktadır. Denizli ili bireysel etkisi en yüksek olan ildir.

Tablo 12. ISIC 27- Ana Metal Sanayi İhracatı

Değişken	DOLAR KURU		EURO KURU	
	Katsayı	P-Değeri	Katsayı	P-Değeri
Fiyat	-4.420842	0.0000	-4.086660	0.0000
Dalga	-1.479063	0.8348	-1.104110	0.8748
Aydın	8.597860	0.0000	8.320896	0.0000
Denizli	9.942894	0.0000	9.666235	0.0000
Muğla	6.571674	0.0000	6.296627	0.0000

5.10. Metal Eşya Sanayi (Makine ve Teçhizatı Hariç) İhracatı

Makine hariç metal sanayi ihracatı da fiyat dalgalanmasından güçlü şekilde etkilenmektedir. Hem Euro hem dolar kurundaki dalgalanma bu fasıldaki ihracat için etkisizdir. Bireysel etkiler istatistiki olarak anlamlıdır.

Tablo 13. ISIC 28- Metal Eşya Sanayi (Makine ve Teçhizatı Hariç) İhracatı

Değişken	DOLAR KURU		EURO KURU	
	Katsayı	P-Değeri	Katsayı	P-Değeri
Fiyat	-4.114829	0.0000	-3.787364	0.0000
Dalga	-3.371652	0.4306	-3.060703	0.4681
Aydın	8.240814	0.0000	7.967914	0.0000
Denizli	9.476138	0.0000	9.203432	0.0000
Muğla	7.077534	0.0000	6.803644	0.0000

5.11. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizat İhracatı

Fiyat dalgalanmaları bu faslın ihracatı üzerinde etkilidir. Fiyatın düşmesi ihracatta artış etkisi yapmaktadır. Kuru dalgalanmasının herhangi bir etkisi bulunmamaktadır. Bireysel etkiler anlamlı olup en yüksek bireysel etki Aydın ilindedir.

Tablo 14. ISIC 29- Başka Yerde Sınıflandırılmamış Makine ve Teçhizat İhracatı

Değişken	DOLAR KURU		EURO KURU	
	Katsayı	P-Değeri	Katsayı	P-Değeri
Fiyat	-5.174996	0.0000	-4.848561	0.0000
Dalga	-0.881290	0.8634	-0.572650	0.9087
Aydın	9.438290	0.0000	9.166119	0.0000
Denizli	9.175591	0.0000	8.903307	0.0000
Muğla	7.605813	0.0000	7.331320	0.0000

5.12. Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makine

Başka Yerde Sınıflandırılmamış Elektrikli Makine faslının ihracatı fiyat düşüşlerinden olumlu etkilenerek artmaktadır. Kur dalgalanmasının anlamlı bir etkisi yoktur. Bireysel etkiler anlamlıdır.

Tablo 15. ISIC 31- Başka yerde sınıflandırılmamış elektrikli mekına ve cihazlar

Değişken	DOLAR KURU		EURO KURU	
	Katsayı	P-Değeri	Katsayı	P-Değeri
Fiyat	-7.886343	0.0000	-7.386718	0.0000
Dalga	2.373230	0.7605	0.327815	0.9667
Aydın	9.805178	0.0000	9.478040	0.0000
Denizli	11.25941	0.0000	10.93355	0.0000
Muğla	7.739242	0.0000	7.373591	0.0000

5.13. Mobilya İhracatı

Mobilya ihracatı fiyat değişikliğinden etkilenirken kur oynaklığından etkilenmemektedir. Bu fasıl için anlamlı olan bireysel etkiler için içinde en yüksek olanı Denizli ilindedir.

Tablo 16. ISIC 36- Mobilya İhracatı

Değişken	DOLAR KURU		EURO KURU	
	Katsayı	P-Değeri	Katsayı	P-Değeri
Fiyat	-3.428585	0.0000	-3.099000	0.0000
Dalga	-1.934664	0.6201	-1.620442	0.6750
Aydın	7.014265	0.0000	6.740421	0.0000
Denizli	7.959235	0.0000	7.685384	0.0000
Muğla	7.500361	0.0000	7.227008	0.0000

6. Sonuç

Bu çalışmada Aydın, Denizli ve Muğla illerinden oluşan İBBS TR32 bölgesinin ISIC REV3 fasılları bazındaki ihracatlarının Euro ve Dolar kurundaki dalgalanmalara ve fiyat değişikliklerine olan hassasiyeti incelenmiştir.

Euro ve Dolar kurundaki dalgalanmalar Bölgenin tüm fasıllardaki ihracatı için etkisizdir. Kur dalgalanmalarının tüm fasıllar bazındaki ihracata anlamlı ve belirgin etkisi bulunmazken fiyat değişikliklerinin belirgin bir etkisi bulunmaktadır.

Genel olarak Türkiye'nin özel olarak Bölgenin ihraç fiyatının dünya ihraç fiyatlarına oranının düşmesi bölgenin ihracatının artmasını sağlamaktadır. Fiyat avantajının kaybedilmesi anlamına gelen fiyat oranının yükselmesi ters etki yaparak ihracatı azaltmaktadır. Fiyat değişikliklerinin etkisi dayanıklı tüketim malları ve gıda grubu ihracatında daha yüksektir.

Bireysel etkiler anlamlı olup bölgenin en çok ihracatçı ili olan Denizli fasılların çoğu için en yüksek bireysel etkiye sahip iken bölgenin en düşük ihracat yapan ili olan Muğla ili hiçbir fasılda en yüksek bireysel etkiye sahip değildir. Aydın ili ihracatının yapısından kaynaklandığı üzere tarım, gıda ve makine ihracatlarında en yüksek bireysel etkiye sahiptir.

Bu itibarla bölgenin ihracatının yükselmesi ihraç ülkelerinin gelirlerinin artmasının yanında ihraç pazarlarında rakiplere göre daha uygun fiyatlı ürünler sunulmasına bağlıdır. Bu bağlamda hem kalite ve teknolojik olarak daha yüksek ürünler üretilmeye çalışırken hem de girdi maliyetlerinin düşürülerek daha uygun fiyatlı ürünlerin dış pazarlarda sunulması ihracata olumlu katkı yapacaktır.

Kaynakça:

Aristotelous, Kyriacos (2001), "Exchange-Rate Volatility, Exchange-Rate Regime, and Trade Volume: Evidence From The UK-US Export Function (1889-1999)". *Economic Letters* 72: 87-94.

Arize, Augustine (1995), "The Effects Of Exchange-Rate Volatility On U.S. Exports: An Empirical Investigation". *Southern Economic Journal*, 62, 34-43.

- Arıze, Augustine (1997), "Foreign Trade and Exchange-Rate Risk in the G-7 Countries: Cointegration and Error-Correction Models". *Review of Financial Economics*, Vol.6, No:1, P. 95-112.
- Arıze, Augustine (1997), "Conditional Exchange Rate Volatility and the Volume of Foreign Trade: Evidence From Seven Industrialized Countries". *Southern Economic Journal*, P. 235-254.
- Bollerslev, Tim (1986), "Generalized Autoregressive Conditional Heteroskedasticity". *Journal of Econometrics*, 31:307-327, 1986.
- Demirel, Baki ve Erdem, Cumhuri (2004), "Döviz Kurlarındaki Dalgalanmaların İhracata Etkileri: Türkiye Örneği". *İktisat, İşletme Ve Finans Dergisi*, Cilt 19, Sayı 223, Ss. 116-127.
- Doğanlar, Murat (2002), "Estimating The Impact Of Exchange Rate Volatility On Export: Evidence From Asian Countries". *Applied Economics Letters*, 9, 859-863.
- Engle, Robert (1982), "Autoregressive conditional heteroscedasticity with estimates of the variance of United Kingdom inflation". *Econometrica*, 50, 987-1006.
- Gotur, Padma (1985), "Effects Of Exchange Rate Volatility On Trade: Some Further Evidence". *IMF Staff Papers*, 32 (3) September, Pp.475-512.
- Güloğlu, Bülent (2008). "Exports and Volatility of Exchange Rate Under Alternative Exchange Rate Regimes: The Case of Turkey". <http://ecomod.net/sites/default/files/document-conference/ecomod2008/713.pdf> (ET.28.04.2015).
- Kasman, Adnan (2003), "Türkiye'de Reel Döviz Kuru Oynaklığı Ve Bunun İhracat Üzerine Etkisi: Sektörel Bir Analiz". *Uludağ Üniversitesi Ve İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, Cilt: 22, Sayı: 2, Ss.169-186.
- Kasman, Adnan. ve Kasman, Saadet (2005), "Reel Efektif Döviz Kurunun İhracat Arzı Üzerine Etkisi". *Öneri*, C.6,S.23, , S.198-203.
- Kenen, Peter ve Rodrik, Dani (1986), "Measuring And Analyzing The Effects Of Short- Term Volatility In Real Exchange Rates". *The Review Of Economics And Statistics* , Vol. 68, No:2, Pp.311-315.
- Öztürk, İlhan ve Acaravcı, Ali.(2002), "Döviz Kurundaki Değişkenliğin Türkiye İhracatı Üzerine etkisi: Ampirik Bir Çalışma". *Review Of Social, Economic And Business Studies*, Vol.2, Fall 2002-2003, Pp.197-206.
- Saatçioğlu, Cem. ve Karaca, Orhan (2004), "Döviz Kuru Belirsizliğinin İhracata Etkisi: Türkiye Örneği". *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, Cilt: 5, Sayı: 2, Ss.183-195.

- Sukar, Abdulhamid. ve Hassan, Seid (2001), “US Exports And Time-Varying Volatility Of Real Exchange Rate”. *Global Finance Journal*, 12:109- 119.
- Tarı, Recep ve Yıldırım, Durmuş (2009) “Döviz Kuru Belirsizliğinin İhracata Etkisi: Türkiye İçin Bir Uygulama”. *Yönetim Ve Ekonomi*, 16(2), 95 – 105.
- Vergil Hasan ve Erdoğan Serdar (2009), “Döviz Kuru-Ticaret Dengesi İlişkisi: Türkiye Örneği”. *ZKÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt 5, Sayı 9, 2009, Ss. 35–57.
- Vergil, Hasan (2002) “Exchange Rate Volatility in Turkey And Its Effect On Trade Flows.” *Journal Of Economic And Social Research*, 4 (1), 83-99.